

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Okladka Kalendarza
Grudziądzkiego

R. XII: 2014

Nr 2 (377)

Data odczytu: 15.01.2014 r.

Data wydania: 15.01.2014 r.

=====

937. spotkanie

Ryszard Byner

Kalendarz Grudziądzki 2014

Pod koniec listopada 2013 r. do rąk czytelników trafił *Kalendarz Grudziądzki 2014*. W tym popularnym wydawnictwie Grudziądzkiego Towarzystwa Kultury (ukazującym się od 1997 r.) każdy znajdzie coś dla siebie.

w 18. tomie *Kalendarza*.

Od początku XX w. herb Grudziądza zmieniał swój wizerunek kilkakrotnie. Ostatnia korekta – uwzględniająca współczesne kryteria oceny poprawności i zgodności ze sztuką heraldyczną oraz ze współczesną estetyką – została uchwalona w listopadzie ubiegłego roku. Od 11 marca 2013 r. obowiązuje nowy wzór herbu. Nowe są też chorągiew miejska i insygnia władz samorządowych – łańcuch prezydenta i laska przewodniczącego Rady Miejskiej. Szczegóły

Przeczytamy tam również o dziejach dwóch wielkich rodów znanych w naszym regionie i w Niemczech: von Schönbornów i Alvenslebenów, a przy okazji dowiemy się o fundatorze stojącej nieco w głębi al. 23 Stycznia, starej, ładnie odnowionej kaplicy;

– o bogatym dorobku Augusta Menkena – berlińskiego architekta, który m.in. zaprojektował kościół przy ul. Mickiewicza i prawie identyczną świątynię w Obornikach Wielkopolskich;

– o tym jak żyło się przed wojną i podczas okupacji w kamienicy Łaszewskich przy ul. Chelmińskiej.

Zupełnie nieznane dotąd były fakty dotyczące jednej z najstarszych, jeżeli nie najstarszej placówki opiekuńczej w mieście: dzięki darowiźnie bogatego grudziądzkiego mieszczanina Bartłomieja Herwesta w XIV w. powstał przytułek dla ubogich, który w różnych miejscach funkcjonował przez ponad sześć wieków! Ostatnią jego siedzibą, do wybuchu II wojny światowej, była wyróżniająca się swoim wyglądem neogotycka kamienica przy ul. Solnej, róg Kościuszki. Artykuł na ten temat ilustruje m.in. oryginalny dokument fundacyjny darowizny Bartłomieja Herwesta z 1382 r.

Godne polecenia są także artykuły o: prawie 80-letniej historii Klubu Wioślarskiego Wisła, którego wychowanką jest Magdalena Fularczyk-Kozłowska, brązowa medalistka igrzysk olimpijskich w Londynie;

– gwiazdach koncertów noworocznych odbywających się od 1996 r. w sali Centrum Kultury Teatr;

– gródkiem rycerskim w Plemiętach, odkrytym w latach 70. minionego wieku przez grudziądzkich archeologów i który nadal jest przedmiotem dużego zainteresowania naukowców;

– nieznanym kalendarzem z 1899 r., który miał być konkurencją dla „Gazety Grudziądzkiej” Wiktora Kulerskiego;

– utraconym tryptykiem – przedstawiającym wielką zwycięską bitwę pod Komarowem – namalowanym dla CWK przez słynnego batalistę Jerzego Kossaka;

– pogrzebie po 73 latach żołnierzy i cywilów poległych w pierwszych dniach kampanii wrześniowej 1939 r. Wśród obrońców ojczyzny, którzy zginęli podczas bombardowania w okolicach Drzycimia i Gródka byli m.in. ułani z 18. Pułku.

W *Kalendarzu* przypomniano sylwetki: artysty malarza Janusza Eichlera – urodzonego w Grudziądzu i tworzącego na obczyźnie, w Argentynie;

– Brunona Steinborna – związanego z Grudziądzem lotnika, który jest ostatnim żyjącym w Australii pilotem uczestniczącym w bitwie o Angię;

– Jana Stenzla seniora – właściciela od 1920 r. apteki Pod Łabędziem;

– Tadeusza Maślankowskiego pseudonim „Sosna” – warszawskiego powstańca z Grudziądza, dowódcy drużyny w plutonie „Alek”, który 8 sierpnia 1944 r. zginął podczas próby niesienia pomocy rannemu koledze i spoczywa w zbiorowej mogile żołnierzy AK-owskiego batalionu „Zośka” na Powązkach Wojskowych;

– Józefa Błachnio – pierwszego po wojnie kierownika grudziądzkiego Muzeum, popularyzatora historii regionu i krajoznawstwa.

Wśród cyklicznych artykułów są: kolejny odcinek historii grudziądzkiego teatru, obejmujący lata dyrektorowania Tadeusza Żuchniewskiego i Krzysztofa Rościszewskiego; biogramy patronów ulic w naszym mieście, opis kamieni granicznych twierdzy, wiersze Janiny Tarnawskiej. Do stałych pozycji należą ponadto: calendarium grudzią-

dzkie, wykaz publikacji o Grudziądzu i kalendarz ważniejszych imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych.

Nowym w *Kalendarzu* jest cykl artykułów poświęconych historii harcerstwa w Grudziądzu. Pierwszy odcinek dotyczy lat 1914-20. Materiały te są mało znane, nie były publikowane po 1945 r. Warto nadmienić, że w 2014 r. grudziądzkie harcerstwo będzie obchodzić swoje stulecie!

Na „żałobnych kartach” wspomniani są zmarli niedawno: Helena Krepka – członkini KMDG, poetka, która zanim trafiła do Grudziądza walczyła w szere-
gach Armii Krajowej na Kresach Wschodnich;

pulkownik Leon Swatkowski – dowódca nieistniejącej już jednostki lotniczej przy ul. Chelmińskiej; harcmistrz Józef Zakrzewski – przedwojenny harcerz drużyny kolejowej, w latach 50. komendant grudziądzkiego hufca ZHP, prezes Koła wychowanków szkół średnich Grudziądza z lat 1920-1956.

Z kronikarskiego obowiązku godzi się odnotować, że najnowszy Kalendarz, 18. z kolei a czwarty z serii oliwkowej, swoimi artykułami oraz ilustracjami zasilili: panie: Anna Janosz, Karola Skowrońska, Emilia Markot, Dorota Lichnerowicz, Joanna Fiałkowska, Janina Tarnawska oraz panowie:

Adam Stenzel, Jerzy Krzyś, Włodzimierz Grabowski, Zbigniew Zawadzki, Tadeusz Rauchfleisz, Henryk Kamiński, Janusz Hinz, Grzegorz Rygielski, Michał Rygielski, Piotr Bilski, Gerard Szukay, Henryk Stopikowski, Dawid Schoenwald, Ryszard Boguwolski, Stefan Rafiński, Jerzy Domasłowski, Andrzej Satkiewicz, Ryszard Byner.

Liczący ponad 250 stron *Kalendarz Grudziądzki 2014* jest jak zawsze bogato ilustrowany zdjęciami, rysunkami i ekslibrisami.

Promocja Kalendarza Grudziądzkiego 29.11.2013 r.
w Klubie Akcent.

Fotografie zamieszczone w niniejszym Biuletynie zamieszczono
dzięki życzliwości Gerarda Szukaya.

L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz W. Rygielski.